

Starší stavebněhistorické průzkumy uskutečněné v areálu jezuitské koleje (VILÍMKOVÁ 1969; 1970a; 1970b; VOJTA 2008; VALTR 2009) nepřinesly informaci o reliktech středověké zástavby areálu. Na analytickém plánu z roku 1970 jsou zdiva sklepní místnosti situované v jižní části jižního křídla Klementina vyhodnoceny jako barokní (VILÍMKOVÁ 1970c, plán suterénu). Přítomnost intaktních konstrukcí náležejících konventnímu gotickému kostelu sv. Klimenta bývá oprávněně předpokládána ve hmotě jezuitského kostela Nejsv. Salvátora (VILÍMKOVÁ 1970a).

Obr. 6. Praha 1-Staré Město, Křížovnická ulice čp. 1040/I. Plán dominikánského kláštera s vyznačením konstrukcí objevených v letech 2013–2014 (HAVRDA/KOVÁŘ/ŽĎÁRSKÁ 2014) a s hypotetickým umístěním předklášterního románského kostela sv. Klimenta. Plán byl sestaven dle odkrytých reliktů s využitím transformovaného a upraveného Müllerova plánu Klementina, který zobrazil areál těsně před příchodem jezuitů.

1 – objevená románská zeď; 2 – hypotetické umístění předklášterního románského kostela sv. Klimenta; 3 – archeologicky doložené konstrukce náležející k nejstarší stavební etapě konventu; 4 – rekonstrukce klášterních budov na základě Müllerova plánu; 5 – plocha kláštera včetně hřbitova na západě a zahrady na východě; 6 – zachovaný závěr gotického presbytáře konventního kostela; 7 – hrobové nálezy spjaté s klášterem (kresba J. Hlavatý, 2015).

Dochování středověkých zdí organicky začleněných do barokní novostavby jezuitské koleje je v rámci Klementina výjimečné. Starší zdivo využitě při budování koleje se nalézá v západní části chodby suterénu jižního křídla barokního komplexu, mezi Studentským a Révovým nádvořím. Jeho zaměření a popis byl proveden v roce 2011 (HAVRDA/KOVÁŘ 2011, 75, 78). Kromě tohoto nálezu dosavadní výzkumy doložily, že při barokní výstavbě nebyly využity žádné starší zděné konstrukce. Ty se tak s ohledem na výrazný nárůst terénu v době barokní stavby nacházejí pod podlahami sklepů či dlažbou dvorů. Tato skutečnost byla doložena při archeologických výzkumech Klementina v letech 2010 až 2015. V barokních zdech se však nalézá množství sekundárně použitých středověkých architektonických článků, z nichž většina patrně pochází ze staveb dominikánského konventu. Až níže popsany nálezy z roku 2014 ukázal, že barokní zdiva koleje v sobě mohou obsahovat další intaktní středověké konstrukce. (jh)

Situování a rozbor objevených stavebních konstrukcí

V souvislosti se zpracováním výsledků archeologického výzkumu v areálu Klementina, který odhalil pozůstatky středověkého dominikánského kláštera, byla provedena zběžná revize zástavby části jižního křídla koleje vybudované před závěrem kostela Nejsv. Salvátora.¹⁷ Ta se soustředila na identifikaci případných středověkých konstrukcí, které by bylo možné spojovat právě s pozůstatky areálu mendikantského kláštera. Výsledkem povrchového průzkumu byla především identifikace dosud neznámé, východozápadně orientované zdi nepochybně středověkého stáří (obr. 7),¹⁸ vzděné z opukových kvádrů (obr. 8).¹⁹ Konstrukce byla následně několikrát upravována a postupně se stala součástí jižní stěny stávajícího schodiště do novověkého sklepa.

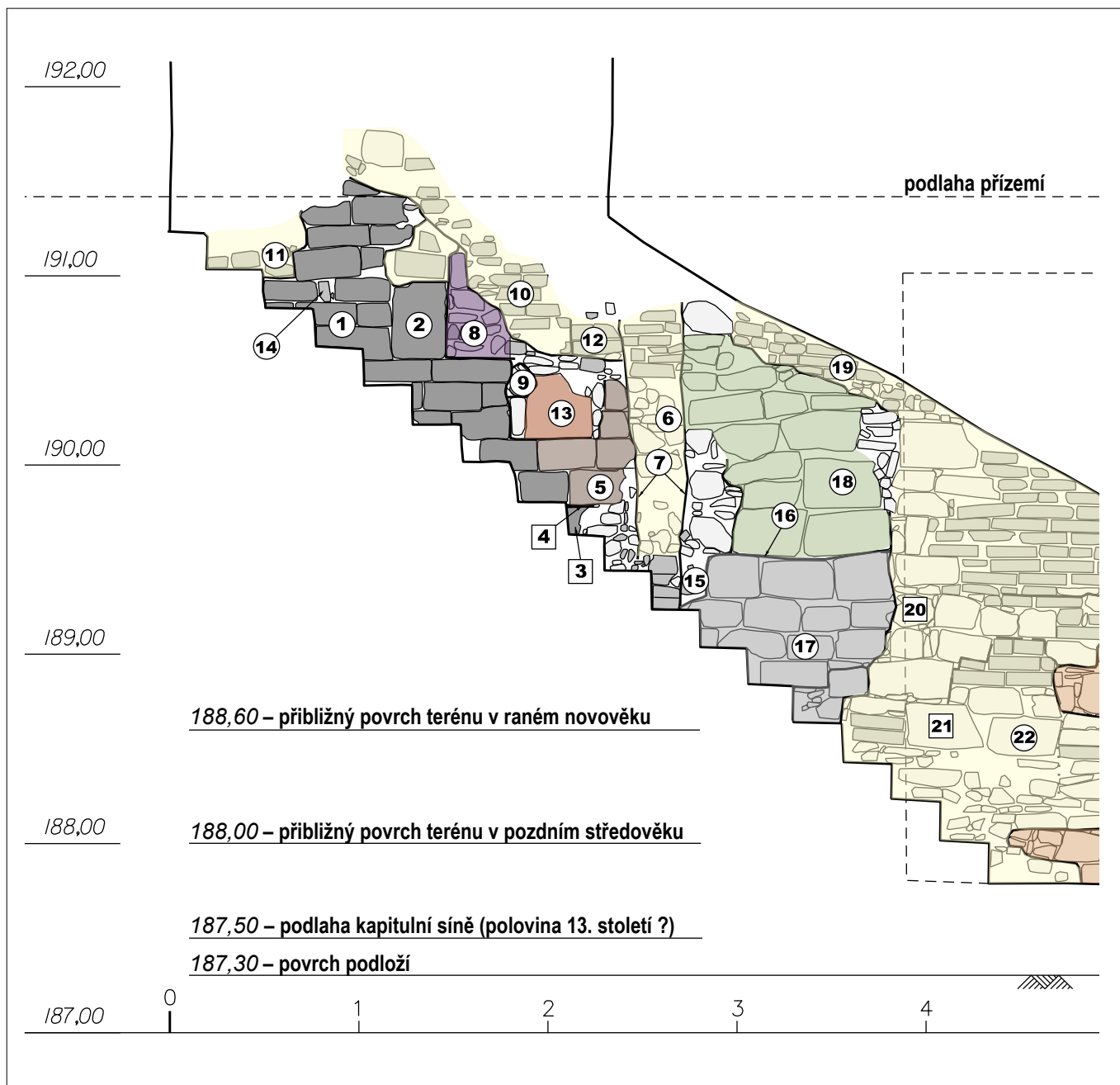
17 Středověké zdivo nalezl M. Kovář, který je též zběžně stavebněhistoricky posoudil a zhodnotil v kontextu dominikánské řádové tvorby.

18 V listopadu 2014 bylo z iniciativy autorů provedeno nové zaměření výše popsané sklepní místnosti. Dosavadní plány nezohlednily zalomení jižní zdi sklepa. Zaměření provedl J. Hlavatý.

19 Celkovou situaci viz níže na obr. 13: 1, detailněji na obr. 9: 1.

k západu pokryta masivní plentou, nelze bohužel říci o tomto detailu nic dalšího. S největší pravděpodobností lze tak usuzovat na druhou stavební etapu, která byla realizována opět za využití kvádríkového zdiva. Úsek kvádríkového zdiva této druhé fáze je přerušen zadržovací kapsou se zřetelným negativem (obr. 9: 6) projevujícím se spárami, který patrně souvisí se stojkou zrušeného portálu nástupu do sklepa (obr. 9: 7).

Zdivo východního úseku (vlevo) kvádríkové zdi prošlo postupně několika adaptacemi. Při západním (vpravo) okraji románské stěny jsou zřetelné již uvedené dvě svislé spáry. Ty patrně souvisejí s vyzdíváním jižní stojky (dnes neexistujícího) portálu schodiště směřujícího na západ (obr. 9: 6). Zmíněný předpokládaný otvor – obecně nika (odkládací, okenní) – v kvádríkové stěně byl dodatečně

Obr. 9. Praha 1-Staré Město, Křižovnická ulice čp. 1040/I. Detailní pohled na jižní stěnu schodiště východně od kostela Nejsv. Salvátora. 1 – fragment románské stěny zděné z opukových kvádríků (A) se zbytkem povrchové úpravy (podřezávaná spára); 2 – ostění niky v kvádríkové stěně; 3 – fragment portálového prahu (?) v románském zdivu; 4 – stopy po abrazi prahu; 5 – zazdívka portálu (?) kvádríky (B); 6 – plenta po zárubní portálu (H); 7 – negativ po zárubní portálu, kterým se vstupovalo do sklepa; 8 – zazdívka niky tvořená smíšeným zdivem (G); 9 – zděná plomba z cihel pojených hrubou bílou maltou; 10 – zdivo tvořené převážně cihlami, v patě klenby současného ramene schodiště do

sklepa (H); 11 – vyzdívka související se současným vstupem do sklepa (H); 12 – poloha cihel vytvářejících „kapsu“; 13 – odtěsaný prvek (F); 14 – zděná plomba (cihla); 15 – kapsa vytvořená zásahem do existujícího zdiva; 16 – rozhraní mezi zdíciemi maltami; 17 – zdivo z nepravidelnějších kvádrů se stopami opálení (C); 18 – zdivo z hrubě přitesaných kvádrů (D); 19 – pata klenby stávající schodišťové šíje; 20–21 – druhotně použitý starší stavební materiál (čláčky); 22 – smíšené zdivo (analýza M. Kovář, rekonstrukce výšek povrchu J. Havrda, kresba na základě fotogrammetrie J. Hlavatý, 2015).